

TIL OG FRA

FAGKONSULENTEN

Nyt fra fagkonsulenten

Af Elsebeth Gabel Austin, fagkonsulent

Mundtlig eksamen 2004

Skolerne skal inden 15. marts indsende pensumskemaer til godkendelse i ministeriet. Selv om dette nummer af bladet nok udkommer lidt sent i forhold til årets pensumindberetning, vil jeg alligevel gentage min lille huskeliste, der viser de punkter, som jeg og pensumcheckerne hvert år oplever, volder flest problemer.

Hvis man er i tvivl om udfyldelsen af skemaerne, kan pensumvejledningerne for de individuelle niveauer hentes på nedenstående adresser - og jeg kan anbefale et gensyn med disse vejledninger:

gymnasiet: <http://www.uvm.dk/gymnasia/almen/eksamen/pensum/gym/gym.htm>

hf: <http://www.uvm.dk/gymnasia/almen/eksamen/pensum/hf/hf.htm>

Det er vigtigt at følge anvisningerne i pensumvejledningerne, og jeg skal minde om:

- at man skal ramme bekendtgørelsens sidetal for både læse- og eksamenspensum så præcist som muligt af hensyn til elevernes retssikkerhed
- at pensumskemaet skal udfyldes, så det er overskueligt samt let både at læse og forstå, da det er et offentligt dokument, som også skal kunne læses af personer, der ikke er indforståede

- at 1. udgivelsesår skal anføres for alle tekster i læsepensum
- at genre skal angives for hver tekst i eksamenspensum (gym)
- at ved tekster fra elektroniske medier, herunder Internet, er kravene til tekstoplysninger de samme som ved trykte tekster
- at mindst en af de teoretiske tekster fra emnelæsningen på HN's skal indgå i eksamenspensum jf. fagbilaget stk. 7.2.2
- at de sagprosattekster og teoretiske tekster, som på HN'm skal læses jf. fagbilaget stk. 13.2., skal indgå i eksamenspensum med mindst 15 og højst 20 sider (jf. fagbilagets stk. 14.2.2)

Vejledningen for mundtlig studentereksamen i engelsk, der blev revideret i april 2000, kan hentes på adressen: <http://www.uvm.dk/gymnasia/almen/eksamen/censor/mdt/en2000.htm>

Hvis et pensumskema kommer retur

Pensumcheckerne i engelsk har bemyndigelse til på mine vegne at påtage pensumskemaerne og returnere dem til skolen med henstilling om, at fejl/mangler udbedres. Da det er vigtigt at sikre, at elevernes retsgrundlag i forbindelse med eksamen er i orden, skal pensumcheckernes henvendelse opfattes som en hjælp i denne bestræbelse og ikke som en personlig irettesættelse.

TIL OG FRA FAGKONSULENTEN

Skemaer, der bliver returneret, skal snarest muligt i korrigeret stand sendes retur til den pågældende pensumchecker.

Censors rolle

Hvis censor opdager fejl eller mangler i forbindelse med censur ved den mundtlige eksamen, er det censors pligt at gøre opmærksom herpå (Eksamensbekendtgørelsens kap. 4, § 12). Hvis det drejer sig om fejl/mangler i opgivelser i læse- eller eksamenspensum, kan der selvfølgelig ikke ændres noget, efter undervisningen er opført, men censor skal alligevel gøre eksaminator opmærksom på evt. mangler/fejl af hensyn til fremtidig praksis.

Selv om fejl/mangler i pensumindberetningerne ikke er opdaget i det årlige pensumcheck, betyder det ikke, at alt så er godkendt og i skønneste orden.

Jeg møder nogen gange den reaktion, at man nu i flere år „har gjort det på den måde, og hvorfor er det så forkert nu?“ Hertil er der kun at sige, at så har hverken censor eller pensumcheckningen opdaget fejlen/manglerne, men det betyder ikke en automatisk godkendelse af noget, der strider mod bekendtgørelsens bestemmelser.

Pensumcheckerne gør en meget stor indsats, men de kan ikke nå at se alle skemaer lige grundigt igennem, og derfor bliver det ind imellem censor, der opdager disse fejl/mangler.

Standardforsøgene med skriftlig eksamen for HN's og HNm

De to standardforsøg med nye opgavetyper for HN's og HNm gentages i år med uændret form og indhold. Forsøget på sproglig linje gentages for 4. gang og forsøget på matematisk linje for 2. gang. Forsøget på matematisk linje er blevet godt modtaget, også dets meget nyskabende element med sproglige spørgsmål, der erstatter den traditionelle oversættelse.

I år deltager 52 hold, fordelt på 31 skoler, i forsøget med HN's, og 15 hold, fordelt på 12 skoler, i forsøget med HNm. Jeg vil opfordre til, at så mange som muligt sætter sig ind i de nye forsøgsopgaver, da vi i forbindelse med de nye læreplaner også skal tage stilling til nye skriftlige eksamensopgaver.

Ved den skriftlige sommereksamen 2004 afvikles altså både eksamensopgaverne i standardforsøgene og de traditionelle eksamensopgaver. Alle de højniveaehold, der ikke er tilmeldt et af standardforsøgene, skriver den traditionelle opgave for niveauet.

EVA og engelsk

Evalueringsinstituttet iværksætter meget snart en større undersøgelse af engelskfaget på de gymnasiale uddannelsers A-niveauer. Undersøgelsen vil foregå i to etaper.

I marts måned starter man med en undersøgelse af læsekompetencerne i engelsk. Et større materiale med forskellige typer engelske tekster vil danne grundlag for undersøgelsen af elevernes læsekompetencer på A-niveau i gym, hhx og htx.

Desuden vil der i materialet indgå en grammatiktest, som er udarbejdet af en lille arbejdsgruppe, der repræsenterer de tre skoleformer. Den anden del af evalueringen vil foregå på 12 udvalgte skoler, hvor der vil blive lavet interviews og forskellige andre evaluerende aktiviteter.

EVA's formål med at evaluere engelskfaget netop nu er todelt: dels for på tværs af de tre treårige gymnasiale uddannelser at afdække og vurdere afgangsniveauet for elevernes engelskkompetencer, og dels for at afdække og vurdere, hvordan skolerne arbejder med at sikre kvaliteten i engelskundervisningen. Evalueringen ventes offentliggjort i efteråret 2004.

Reformen og engelsk

Af Elsebeth Gabel Austin

Undervisningsministerens lovforslag om reform af de gymnasiale uddannelser blev d. 5. februar vedtaget af Folketinget med meget stort flertal. Der har forud været en del debat om studieretningsbindingerne, herunder bl.a. kravet om, at de to fag på højeste niveau i en studieretning skal have naturlige berøringsflader. Det udelukker fx at engelsk A og matematik A kan optræde i samme studieretning, hvilket har undret en del i lyset af, at mange elever i dag gerne vælger disse to fag på A-niveau. Bestemmelserne er derfor ændret, så hvis skolen med særlig begrundelse og særlig tilrettelæggelse kan etablere et tæt fagligt samspil mellem de to fag på A-niveau, er en sådan studieretning ikke på forhånd udelukket.

Den reviderede version af bilaget om bindinger i studieretningerne i det almene gymnasium, J/stx, kan læses på: http://www.uvm.dk/nyheder/gymnasiereform/bilag_j/stx_binding_studieretninger.doc

For sproglærerne er det desuden vigtigt at notere sig, at der i forbindelse med Folketingets vedtagelse af gymnasieloven (L33) i Betænkning af 27.1.04. bl.a. står følgende tilkendegivelse fra undervisningsministeren:

„Skolernes nuværende mulighed for at oprette ekstra sproghold er ikke nævnt. Imidlertid indgår det i de økonomiske beregninger, der ligger bag den økonomiske aftale mellem Amdsrådsforeningen og Undervisningsministeriet om gymnasireformen, at skolernes mulighed for at oprette ekstra sproghold ligeledes skal videreføres. Det er endvidere forudsat, at 2. fremmedsprog normalt ikke indgår i klassedannelsen, når faget ikke er et studieretningsfag.“

Ovenstående er en nyttig henvisning at have, når skolerne skal til at sammensætte sproghold og studieretninger.

Læreplansarbejdet

Læreplansarbejdet er nu gået i gang, og læreplansgruppernes medlemmer er udpeget således, at der er repræsentation fra de faglige miljøer og aftagerinstitutionerne. I engelsk er der to læreplansgrupper: én for stx og én for hf, og de to grupper har følgende medlemmer:

Stx: engelsk B og engelsk A

Fagkonsulent Elsebeth Gabel Austin, *formand*

Lektor Gitte Vest Barkholt (Horsens Stats-skole)

Lektor Poul Tornøe (Frederiksberg Studenterkursus)

Lektor, ph.d. Ebbe Klitgård (Roskilde Universitetscenter)

Hf: engelsk B (hf) og engelsk C (VUC)

Fagkonsulent Elsebeth Gabel Austin, *formand*

Lektor Lisbeth Barløse (VUC Århus)

Lektor Hans Jørgen Klarskov Mortensen (Vordingborg Gymnasium og Hf)

Lektor Else Brendholdt (Skive Seminarium)

Grupperne kan hver især indkalde ressourcpersoner i et vist omfang, for at få særlige aspekter af faget m.v. belyst.

Læreplansgrupperne har fået et generelt kommissorium, som gælder for alle læreplansgrupper, foruden de faglige kommissorier, som gælder for fagenes individuelle læreplansgrupper. Læreplansgruppernes generelle kommissorium er at skrive forslag

TIL OG FRA FAGKONSULENTEN

til fagets læreplaner og at komme med bidrag til vejledningen for de mulige faglige forløb. Desuden skal grupperne skrive en redegørelse for sammenhængen med faget i folkeskolen og om væsentlige ændringer i forhold til de nugældende bestemmelser for faget.

Læreplansgrupperne skal være færdige med arbejdet senest 15. maj. De forskellige organisationer (Rektorforeningen, GL, de faglige foreninger, elevorganisationerne m.fl.) vil få mulighed for at udpege personer til sparringsgrupper for de enkelte læreplansgrupper. Disse sparringsgrupper fungerer på den måde, at de som enkeltpersoner kan udtale sig om læreplansgruppernes udkast.

Læreplanens opbygning

Læreplanerne for de individuelle niveauer skal udarbejdes, så de beskriver hvert forløb fra start til slutmålene. For A-niveauet skal læreplanen altså beskrive forløbet 0→A, og for B-niveau skal den give en samlet beskrivelse af forløbet 0→B. Hver læreplan skal indeholde følgende fire afsnit:

1. Identitet og formål
2. Fagligt indhold og faglige mål
3. Tilrettelæggelse
4. Evaluering

Læreplanerne skal markere en faglig fornyelse, som bygger på præcise og evaluerbare mål, og der vil ikke forekomme den samme grad af detaljeret indholdsbeskrivelse, som vi er vant til i de nuværende fagbilag. Det bliver i langt højere grad den enkelte lærers ansvar at definere indholdet, så fagets mål nås inden for den angivne uddannelsestid, altså fagets timetal i hele studieretningsforløbet. Der vil formodentlig stadig skulle finde en form for indberetning sted af det læste stof og de forløb, som har fundet sted i undervisningen, men der er endnu ikke

udarbejdet retningslinjer herfor.

Vejledningen skal indeholde de nødvendige præciseringer af læreplanen, foruden pragmatiske eksempler på indhold, undervisningsmateriale, pædagogisk tilrettelæggelse og eksempler på undervisningsforløb.

På: <http://www.uvm.dk/nyheder/gymnasiereform/?menuid=15> kan man i øvrigt finde alt det materiale, som danner basis for arbejdet med læreplanerne, bl.a. oversigt over fagenes læreplansgrupper, fagenes uddannelsestid, læreplansgruppernes kommissorier (både det generelle og de faglige) foruden udkast til mulige prøveformer. Desuden kan man finde foreløbige beskrivelser af almen sprogforståelse og almen studieforberedelse, hvortil der vil blive udformet særskilte læreplaner.

Engelsk

Som indledning til læreplansgruppernes faglige kommissorier i engelsk står:

Rapporten „Fremtidens Sprogfag“ og „Den fælleseuropæiske referenceramme for fremmedsprog“ indgår som arbejdsgrundlag for læreplansgruppens arbejde. Engelsk er et tekstlæsnings- og formidlingsfag, og sproget er et globalt kommunikationssprog. Foruden de sproglige praktiske færdigheder har faget også et kulturbærende og identitetsskabende indhold.

Engelsk, som er et profilfag på både stx og hf, har således det vigtige kerneområde, som er tekster, herunder selvfølgelig litteratur. Foruden beskrivelse af fagets kerneområde skal læreplanen give det nødvendige frirum for, at det tværfaglige samarbejde kan trives i den nye dagligdag med faget. Sprogets globale funktion er der ikke tvivl om, men vi skal samtidig have den kulturelle og identitetsskabende dimension med, for ellers bliver kommunikationen på fremmedsproget overfladisk og elevernes selv-

forståelse og omverdensforståelse indsnævret.

Det er meget vigtigt, at læreplanerne på de gymnasiale uddannelser tager udgangspunkt i Folkeskolens *Fælles Mål*, som betegner slutmålene for de afleverende niveauer. Vi skal bygge videre på det, som eleverne rent faktisk kommer med af sproglig erfaring, og ikke det, vi kunne *tenke* os, at de kom med.

Engelsk og ...

1) *Almen Sprogforståelse*

Grundforløbets nye element „almen sprogforståelse“, som er sat til 45 timer, er som bekendt et samarbejde mellem lærerne i fremmedsprog samt dansk og latin. Almen Sprogforståelse skal styrke elevernes teoretiske sprogforståelse, samspillet mellem sprogene og studiekompetencen, og forløbet skal fungere som en introduktion til valget af de sproglige studieretninger ved at vise, hvordan beskæftigelsen med sprog er en del af den humanistiske dannelse.

I Almen Sprogforståelse skal eleverne både arbejde med en mere praktisk analyse-del og med mere sprogteoretiske emner herunder vigtige strategier til sprogindlæring. Der skal i forløbet læses tekster på latin. Herved sikres et historisk perspektiv i undervisningen, og latin bidrager med eksempel- og studiemateriale til indøvelse af grammatisk analyse og til arbejdet med sproglig bevidsthed.

Det er glædeligt, at latin har fået en markant plads i dette forløb, for derved har vi sammen med latinlærerne mulighed for at sætte latin og fremmedsprogene ind i en sammenhængende historisk ramme, der kan give eleverne den fornødne basis og vække deres appetit på det videre sprogarbejde. Almen sprogforståelse er ikke én lærers ansvar, men er en fælles opgave for latin-, dansk- og fremmedsprogslærerne.

Kursus i grammatisk analyse og sproglig

terminologi skal indgå samt emner som fx hvad sprog er, tale og skrift, sprog som praksis, sprogets udtryks- og indholdside.

For at Almen Sprogforståelse som forløb kan være sammenhængende, må der være en instans på hver skole/ i hvert team, der har ansvaret for, at forløbet planlægges i sin helhed inden fordelingen af timerne og problemfelterne på enkelte lærere, og samme instans har tillige ansvaret for at sikre den løbende koordinering. Undervisningen i latin varetages af en lærer med kompetence i latin, den øvrige undervisning kan fordeles på lærere i alle sprog, herunder dansk. Undervisningen kan til en vis grad deles op i to typer indhold: „sproglig bevidsthed“ og „sproglig analysefærdighed“. Undervisningen i de to aspekter finder sted parallelt i de to dele sideløbende fra begyndelse til afslutning af forløbet, således at det ene element af forløbet ikke isoleres fra det andet.

Ved Almen Sprogforståelses afslutning evalueres eleverne med henblik på ”overdragelsesforretningen” til sprogundervisningen i studieretningsforløbet.

2) *Almen Studieforbereelse*

Det andet nye element, Almen Studieforbereelse, hvortil fagene afgiver timer i både grund- og studieretningsforløb, skal bidrage til den nye faglighed ved, at fagene her belyser hinanden, også i mere utraditionelle samarbejder. I grundforløbet i 1. semester er sigtet at sikre progressionen i elevrollen fra folkeskoleelev til gymnasieelev. I det efterfølgende studieretningsforløb lægges vægten på progression fra gymnasieelev til studerende.

Almen Studieforbereelse er ikke et fag, men et fælles forum for fagene, hvor eleverne skal stifte bekendtskab med de store ideer og epoker og se fagene i sammenhæng, så der bygges broer over de eksisterende kløfter mellem fag og fakulteter. Her

TIL OG FRA FAGKONSULENTEN

skal engelsklærerne og sproglærerne generelt udnytte det tværfaglige forum på en måde, så også den fagfaglige vinkel kommer i spil i det omfang, det kan lade sig gøre. Når der læses tekster på engelsk om forskellige emner i det tværfaglige samarbejde kan der også indgå mundtlig eller skriftlig sprogproduktion på engelsk i form af referater eller korte oplæg, og i mange tilfælde vil det også være muligt at få den tematiske helhed belyst ved fx at inddrage en relevant novelle eller et digt.

I grundforløbet afsluttes Almen Studieforbereelse med en internt bedømt projekt-opgave, og i studieretningsforløbet efter 3.g med en projektprøve med efterfølgende mundtlig eksamination. Dette projekt kan evt. bygge på et centralt udmeldt tema, som giver mulighed for projekter, der spænder over mindst to fakulteter.

Engelsk B: stx og hf

Engelsk B er i gymnasiet obligatorisk og 3-årigt, og indholdet vil få en markant sproglig profil og en fleksibilitet, der muliggør samarbejdet med elevernes forskellige studieretninger. B-niveauet skal også indeholde en bevidsthedsgørelse om fremmedsprogstilegnelse, så eleverne opøver hensigtsmæssige arbejdsstrategier i arbejdet med sproget. Faget skal være studieforbereende og i øvrigt medvirke til at opfylde de fælles mål for uddannelsen. Det nye B-niveau har et samlet timetal på 210 timer og afsluttes med skriftlig eksamen.

Engelsk B på hf, som er 2-årigt, skal også være studieforbereende men indholdet skal ikke være det samme som i gymnasiet, for hf's profil efter reformen er praksis- og anvendelsesorienteret. Hf skal i højere grad kunne tones mod de korte og mellemlange uddannelser, hvilket også afspejles i toningen af de mulige fagpakker. Fagets timetal er på 210 timer og afsluttes med skriftlig eksamen.

Engelsk C: VUC

Der skal laves en læreplan for et C-niveau, der kun udbydes på VUC. For dette niveau gælder det lige som for hf's B-niveau, at faget skal være praksis- og anvendelsesorienteret og stå som tilbud til VUC-kursisten med den særlige voksenprofil, der karakteriseres ved fleksibel tilrettelæggelse med mulighed for inddragelse af fjernundervisning. Timetallet er på 75, og der er ikke skriftlig eksamen.

Engelsk A: (stx)

Engelsk på A-niveau er gymnasiets højeste niveau, og faget optræder som studieretningsfag eller valgfrit fag, hvis man vælger at opgradere det obligatoriske B-niveau til A.

A-niveauet skal have en markant sproglig profil og en klar litterær profil. Niveauet skal give eleverne et udbygget, nuanceret og anvendeligt sprog i både skrift og tale.

Undervisningen skal give mulighed for faglig fordybelse og udvikle og styrke de studieforbereende kompetencer: Litteratur og tekstforståelse skal spille en markant rolle, og der skal udvikles en æstetisk respons, som giver bredere perspektiv på tekstforståelse og kulturelle forskelle i almindelighed. Der skal på dette niveau indgå en teoretisk viden om sprogtilegnelse og om sprogenes artsfællesskab. A-niveau har samlet 335 timer og afsluttes med skriftlig eksamen.

Skriftlig eksamen

Som det fremgår af ovenstående, afsluttes engelsk med skriftlig eksamen på alle niveauer, undtagen det nye C-niveau for VUC. De nye læreplaner vil kræve, at de nuværende skriftlige eksamensopgaver revideres, og her er det så heldigt, at vi i engelsk er nået meget langt med vores forsøg med nye eksamensopgaver, og vi har derfor mange, meget værdifulde erfaringer at

TIL OG FRA FAGKONSULENTEN

trække på. Jeg vil i den forbindelse gerne opfordre til, at så mange som muligt sætter sig ind i de igangværende forsøg og de nye opgavetyper og om muligt også afprøver opgaverne. Hvis man har ideer og/eller kommentarer til forsøgsopgaverne, er man meget velkommen til at skrive til mig, så vil vi i både opgavekommissionerne og læreplansgrupperne tage henvendelserne med i vores overvejelser.

Regionalmøder i foråret '04 om reformen og læreplansarbejdet

I forbindelse med læreplansarbejdet og de nye principper for efteruddannelse - som man kan orientere sig i på <http://us.uvm.dk/gymnasie/reform/info/efterudd04.htm?menuid=152505> - har jeg sammen med Fagligt Udvalg arrangeret 7 regionalmøder, som finder sted i slutningen af februar og begyndelsen af marts. Foruden min egen deltagelse vil et medlem fra en af læreplansgrupperne deltage i hvert møde. De nærmere oplysninger om møderne er at finde på EMU-portalens net.

Programmet ved hvert møde vil bestå af et oplæg ved mig om reformen og status for læreplansarbejdet, og derefter vil der blive lejlighed til at diskutere mulighederne for fagets indhold ud fra oplægget, først i grupper og så i plenum. Jeg håber, at rigtig mange vil møde op, så vi på den måde kan få ideer og problemfelter drøftet i et større forum som inspiration og input til det videre arbejde med læreplanerne.

Efteruddannelseskurser i det kommende skoleår

Fagligt Udvalg i engelsk har planlagt en

række efteruddannelseskurser, der vil løbe af stabelen i efteråret '04 og foråret '05. Alle kurser peger direkte ind i reformen, og derfor tilrettelægges flere af kurserne i samarbejde med de andre sprogfags faglige udvalg.

På et antal regionalmøder rundt i landet i efteråret vil de færdige læreplaner i engelsk med tilhørende vejledninger blive præsenteret for at forberede alle på undervisningen efter de nye bestemmelser.

For alle fremmedsprogslærere samt dansk- og latinlærere vil der blive arrangeret et antal regionalkurser som forberedelse til undervisningen og sprogsamarbejdet i almen sprogforståelse. Oplægsholdere fra universiteterne sammen med et antal gymnasielærere vil komme med dels teoretisk baggrund, dels forslag og ideer til, hvordan undervisningen kan tilrettelægges og gribes an.

Et antal kurser specifikt om sproglig bevidsthed, sprogtilegnelse og fremmedsprogspædagogik tilrettelægges af de faglige udvalg i fransk, tysk og engelsk, og der vil også her være oplægsholdere fra universiteterne foruden mere praksisorienterede bidrag fra gymnasiets egne sproglærere.

I samarbejde med latin planlægger vi desuden tre kurser i efteråret, der lægger op til tværfagligt samarbejde mellem fagene latin og engelsk og dermed til de studieretninger, der efter reformen rummer disse to fag. Der vil også være masser af stof og ideer at hente til emner, der kan afvikles inden for samarbejdet om almen studieforberedelse.

Afskedens time

Da jeg er udpeget som rektor ved Hjørring Gymnasium og HF med virkning fra 1. marts 2004, stopper jeg samme dato som fagkonsulent. Det er dog aftalt med ministeriet og Nordjyllands Amt, at jeg skal gøre arbejdet med læreplaner færdigt, hvilket betyder, at jeg stadig er med i den del af arbejdet indtil sommerferien.

Det er vemodigt at skulle sige farvel til arbejdet som fagkonsulent. Det har været et meget stort privilegium at have fået lov til at passe faget og være med til at præge dets fremtid. Mit arbejde som fagkonsulent har været båret af de mange gode faglige kræfter og utrættelige ildsjæle, de mange interessante skolebesøg og samtaler i faggrupperne, det fine samarbejde med Engelsklærerforeningen, de mange kontakter i dagligdagen, hvor kolleger har henvendt sig, og de mange kolleger generelt, som jeg har mødt undervejs. Alt sammen bidrager det til, at fagkonsulentens arbejde og opgave bliver ekstra inspirerende.

Jeg glæder mig meget til at starte i min nye stilling i Hjørring og i denne nye sammenhæng bl.a. være med til at implementere reformen på en stor skole med de mange muligheder, det giver, og være med til at præge og uddanne en stor gruppe af den nordjyske ungdom.

Tak for syv berigende år i fagets favn.

Elsebeth Gabel Austin